

ІНСТРУМЕНТАЛІЗАЦІЯ МЕДІА У ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИХ ВІДНОСИНАХ НА ФОНІ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Поплавський Сергій Юрійович

*аспірант кафедри Національної безпеки та політології
Національний університет «Острозька академія»
м. Острог, Україна*

Уже більше чотирьох років триває повномасштабне російське вторгнення на територію України. У цій виснажливій боротьбі українцям дуже важливо мати підтримку. А оскільки Республіка Польща, яка сама нерідко потерпала від агресивних дій Росії, є найближчим союзником України, варто дослідити, які чинники мають найбільший вплив на становлення стосунків між цими державами. Одним із найважливіших чинників в сучасних умовах є ЗМІ.

Саме інформаційне висвітлення війни в сучасному світі відіграє вирішальну роль у формуванні громадської свідомості та сприйнятті подій, що відбуваються, зокрема в контексті війни в Україні, де інформаційний простір стає важливим інструментом для комунікації, маніпулювання та впливу на громадську думку як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях. У цьому контексті аналіз і порівняльне вивчення інформаційного висвітлення війни в українських та іноземних медіа набуває виняткової актуальності. Особливу увагу привертають польські медіаплатформи, де відображення війни в Україні є різноманітним і багатошаровим. Польські медіа висвітлюють військові події через призму історичних, культурних та політичних зв'язків між двома народами, пов'язуючи їх з внутрішньополітичними процесами у Польщі. Це робить польський інформаційний простір важливим джерелом для розуміння міжнародного контексту конфлікту, допомагає зрозуміти, де правда, а де вигадки російської пропаганди.

Інформаційне висвітлення подій в ЗМІ має значний вплив на уявлення громадян про війну та формування їхніх поглядів на політичні та соціальні питання, пов'язані з нею. Так медійне висвітлення війни може вплинути на формування громадської думки про причини, хід та наслідки цих подій. Залежно від того, які аспекти конфлікту акцентуються у медіа, громадяни можуть розвивати певні уявлення та погляди на ситуацію. Наприклад, позитивне висвітлення військових дій та підкреслення значення захисту національних інтересів сприяє мобілізації громадської підтримки для військових операцій і навпаки. Медійна інформація впливає на політичні погляди громадян, формує

їхнє розуміння ситуації. Висвітлення війни може впливати на підтримку нашої держави союзниками та партнерами, бачення соціальних питань, таких як гуманітарна допомога, статус біженців тощо.

Водночас, під час війни ЗМІ стикаються з унікальними викликами та особливостями, які впливають на їхню роботу та впровадження інформації. Зокрема війна створює складні умови для збору та перевірки достовірності інформації. Непереверена, а тим більше, фейкова інформація, може спричинити паніку, викликати негативні наслідки, тому достовірність інформації в умовах війни стає критично важливою. ЗМІ повинні мати надійні джерела інформації та проводити ретельну перевірку кожного факту перед публікацією.

Польща – один з основних майданчиків боротьби росії за громадську думку в контексті російсько-української війни. Кремль вкладає величезні ресурси у створення напруження між польським і українським суспільствами, намагаючись їх розколоти. Можна простежити, як за останні роки дезінформація вдосконалювалася, відповідно її дедалі складніше розпізнавати. Росія має величезний досвід у створенні пропаганди, який формувався століттями. Та й напрямок цієї пропаганди залишається незмінним.

Вплив російської пропаганди на відносини між Україною та Польщею є суттєвим і багатовимірним. Кремль активно використовує дезінформацію, фейки та маніпуляції, аби посіяти недовіру між українцями та поляками, загострити історичні суперечності та послабити спільний фронт підтримки України в її боротьбі проти російської агресії. Російська пропаганда акцентує увагу на болючих сторінках спільної історії: Волинська трагедія, дії УПА, переселення українців у рамках операції «Вісла» тощо. Вона намагається маніпулювати цими темами, підштовхуючи польське суспільство до антагонізму та формування образу українців як «небезпечних націоналістів».

Проте українська та польська преса готова до протидії, російської пропаганди. Так колишній прем'єрміністр Польщі Матеуш Моравецький, під час виступу у селі Плужники Тернопільської області (на сьогодні не існуючому), де проводяться пошуково-ексгумаційні роботи на місці поховання польських жертв Волинської трагедії заявив: «Маємо усвідомлювати, що поки не буде до кінця встановлено і записано історію Волинського злочину, Росія завжди використовуватиме «волинську карту», аби вбити клин між поляками й українцями» [4].

І все-таки завдяки діям російських медіа, ставлення поляків до українців з початку повномасштабної війни дещо погіршилося.

Результати дослідження соціологічної лабораторії ARC Rynek і Opinia свідчать, що за 2024 рік кількість громадян Польщі, які негативно ставляться до українців, зросла з 27% до 30%, а частина тих, хто ставиться добре, зменшилася з 25% до 23% [1]. Про це свідчать

і результати інших соціологічних опитувань. Так відповідно до опитування, проведеного 20–21.09.2025 року United Surveys у вересні 2025 року позитивно оцінювали присутність українців у країні та їхню інтеграцію 52,7% жителів Польщі, тоді як у січні 2025 року – 55,3%, а у вересні 2023 року українців схвально оцінювали 64,4% поляків [6].

Спочатку переважали солідарність і підтримка, та з часом на суспільні настрої почали негативно впливати різні чинники. Після початку повномасштабного вторгнення мільйони українців виїхали до Польщі. Російські медіа поширюють наративи про те, що українські біженці «обтяжують» польську економіку, «вимагають надмірних прав» і «витісняють поляків з ринку праці». Це створює напругу серед польського населення. Однак польська преса вказує, що Польща вважається ворогом Росії переважно тому, що підтримує український суверенітет, але є ще одна причина – трудова міграція українців, перевагами з якої до 2024 року користувалися росіяни» [3].

Російська пропаганда стверджує, що Польща нібито використовує війну, щоб реалізувати свої імперські амбіції – анексувати частину Західної України або контролювати її політично. Ці наративи поширюються як серед українців, так і серед поляків, щоб зруйнувати довіру між сусідніми народами.

Представники польської преси, зокрема портал **Wirtualna Polska** насправді бачать, хто є справжнім агресором. Портал опублікував інтерв'ю з колишнім командувачем американських військ у Європі генералом Беном Годжесом, який не вірить у швидкий мир і вважає, що «поки путін живий, він буде прагнути знищити Україну як державу... Росіяни не зацікавлені стійким миром і, звісно, не таким, за якого Україна залишиться вільною державою в союзі із Заходом. Вони поважають лише силу і погодяться на припинення вогню лише перед лицем сили, яка зможе змусити їх це зробити». Як бачимо, ніякої підтримки російській агресії тут немає [2].

В результаті російської пропаганди, спостерігаємо, зокрема, такі наслідки:

- тимчасові напруження в українському та польському суспільстві;
- зростання недовіри у частини населення обох країн;
- спроби зруйнувати підтримку Польщею України щодо вступу в НАТО та ЄС. Однак попри усі зусилля кремля, більшість поляків продовжують підтримувати Україну, а польська влада й далі надає військову та гуманітарну допомогу. Обидві країни також працюють над збереженням діалогу та протидією дезінформації;
- дискредитація співпраці Україна – Польща. ЗМІ РФ намагаються зобразити спільні військові чи гуманітарні ініціативи як «корисливі», «нешірі». Створюється враження, що партнерство є штучним і тимча-

совим. Так, окремі факти свідчать про те, що непорозуміння між Польщею та Україною є, і представники преси не оминають цього.

Українська журналістка Ольга Попович у своїй статті для порталу для українці у Польщі «Наш вибір» наголошує: «Якщо Польща і Україна хочуть справді будувати партнерські відносини, в яких диктати чи ультиматуми відійдуть на маргінес, то кожна зі сторін зможе почути одна одну. Партнерські відносини будуються на виконанні взятих обіцянок та повазі, а поки ми бачимо, що образи і комплекси (з обох сторін, хоч такі частіше вони артикуються польською стороною) перманентно домінують у наших стосунках. Україна, стримуючи російські війська, боронить не лише себе, але і Польщу. Бо якщо впаде Україна, то і Польща постане перед такою ж загрозою» [5];

- підживлення політичного популізму. Російські медіа цитують або посилюють меседжі проросійських або крайніх правих політиків у Польщі, які виступають проти підтримки України, розповсюджують фейкові листівки з образами президента України Володимира Зеленського в Польщі тощо;

- фейкові відео про ставлення польських дітей до українських школярів. Російські пропагандисти розповсюдили фейкове відео, нібито випущене ВВС, де стверджувалося, що польські діти не хочуть навчатися разом з українськими.

Ці приклади демонструють, як російські медіа використовують фальшиві матеріали для створення напруженості між Україною та Польщею. Важливо бути обізнаними щодо таких маніпуляцій та перевіряти інформацію з надійних джерел.

Україні та Польщі слід вживати заходів для боротьби з російською пропагандою, наприклад: (1) Проводити активні інформаційні кампанії, які роз'яснюють правду про події, що відбуваються, та спростовують фейки; (2) Співпрацювати в створенні спільних медіа-проектів, які висвітлюють позитивні аспекти їхніх відносин і спільні досягнення; (3) Підвищувати рівень медіаграмотності серед населення, що допоможе людям краще розуміти, як розпізнавати пропаганду та фейки; (4) Здійснювати моніторинг інформаційного простору і вчасно реагувати на дезінформацію; (5) Підтримувати незалежні ЗМІ, які дотримуються етичних стандартів журналістики. Це сприятиме об'єктивному висвітленню подій; (6) Міжнародна співпраця для спільної боротьби з дезінформацією та пропагандою.

Ці заходи можуть допомогти зміцнити інформаційну безпеку та зменшити вплив російської пропаганди на суспільство.

Література:

1. Бовсуновська К. Серед молоді Польщі погіршилось ставлення до українських біженців, – опитування Уніан. URL: <https://www.unian.ua/>

world/ukrajinski-bizhenci-v-polshchi-polyaki-pochali-girshe-stavitis-do-ukrajinciv-12905646.html. (дата звернення 22.02.2026).

2. Війна Росії в Україні: що пишуть польські медіа 24.03.2025. Огляд польських тижневиків і порталів за 24 березня. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7858/ARTYKUL/3500649> (дата звернення 15.02.2026).

3. Війна Росії в Україні: що пишуть польські медіа. Огляд за 31 березня 2025. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0%92%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%97%20%D0%B2%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96%:20%D1%89%D0%BE%20%D0%BF%D0%B8%D1%88%D1%83%D1%82%D1%8C%20%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D1%96%D0%B0.%20%D0%9E%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4%20%D0%B7%D0%B0%2031%20%D0%B1%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D1%8F>. (дата звернення 15.02.2026);

4. Моравецький: Росія розігруватиме «волинську карту», поки не буде з'ясовано все про трагедію. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3732902-rosia-rozigruvatime-volinsku-kartu-poki-ne-bude-zasovano-vse-pro-tragediu-moraveckij.html> (дата звернення 22.02.2026).

5. Попович О. Лиш побудова партнерських відносин здатна зміцнити безпеку для Польщі та України. Що стоїть цьому на заваді? URL: <https://naszwybir.pl/parnterski-vidnosynu-polshha-ukrayina/> (дата звернення 22.02.2026).

6. Шостак К. Ставлення поляків до українців змінюється: оприлюднено свіжі дані. URL: <https://tsn.ua/svit/stavlennia-poliakiv-do-ukrayintsiv-zminiuyetsia-opryliudneno-svizi-dani-2918195.html> (дата звернення 22.02.2026).